

Inför bygglovbeslut och vid överprövning
med anknytning till mobiltelefoni

Situationen är allvarlig

Många människor mår mycket dåligt där de bor, på grund av strålningen från basstationer för mobiltelefoni, och har inte råd att skaffa ett boende i en miljö som de tål. De som har råd att skaffa ett boende i en miljö som de tål, vågar kanske inte, därför att när som helst kan det komma en ny basstation intill deras nya bostad. Många har ändå bytt bostad, och i många fall valt en primitiv bostad på landet, därför att där mår de åtminstone bättre.

Om inte hälsoaspekterna beaktas, blir det snart mycket svårt för elflyktingar att hitta en lämplig miljö, eftersom 3 G ska täcka all permanentbebyggelse. Då blir situationen mycket allvarlig. Tyvärr kan du som läser detta stå i tur att bli elöverkänslig.

Därför behöver följande beaktas inför kommunens ställningstagande och vid överprövning när det gäller bygglov som har att göra med basstationer för mobiltelefoni.

1. Inga bygglov förrän kunskapsläget retts ut

Hälsoeffekter förnekas av Strålskyddsinstitutet

Strålskyddsinstitutet, den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor om skydd av människor, djur och miljö mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, säger på sin hemsida:

"Sammanfattningsvis gäller att basstationer för mobiltelefoni inte innebär någon risk ur strålskyddssynpunkt".

Hälsoeffekter kan inte förnekas

Följande motsäger Strålskyddsinstitutets påstående:

1. Vi elöverkänsliga, enligt Socialstyrelsen ca 200 000 vuxna plus ett okänt antal barn, vet redan att hälsan påverkas negativt av strålningen. Somliga får kraftiga hälsoeffekter av basstationerna för mobiltelefoni även på flera kilometers avstånd. Den officiella vetenskapen avfärdar våra erfarenheter av detta samband som oro, eller som ett psykologiskt fenomen. Men våra erfarenheter har inte utvärderats på ett sådant sätt att de kan avfärdas.
2. Ett stort antal vetenskapliga rapporter indikerar hälsoeffekter av mikrovågstrålning med en strålningsstyrka som understiger den som allmänheten utsätts för från basstationer för mobiltelefoni. Det saknas underlag för att avfärda dessa rapporter.
3. I Lägesrapport 1999 från RALFS arbetsgrupp bilaga 4 sid 2 sägs:
"I enlighet med traditionell och modern vetenskapsteori finns ingen möjlighet att *bevisa* (författarnas kursivering) att en faktor är ofarlig.
Frågan om "man har bevisat att något är ofarligt" blir därigenom enbart retorisk och saknar innehåll eftersom svaret alltid måste bli nej.
En sådan grupp saknas därför i IARC's klassificering"

Man kan alltså aldrig säga att en viss exponering är ofarlig, och det oavsett vilka gränsvärden som finns. Man kan på sin höjd säga att en viss exponering med dagens kunskap kan betraktas som ofarlig. Alltså kan man ALDRIG säga att mobiltelefonin inte kan ha någon negativ hälsopåverkan.

Strålskyddsinstitutets påstående att basstationer för mobiltelefoni inte innebär någon risk ur strålskyddssynpunkt stämmer inte med vad man vet enligt punkt 1-2. En vetenskaplig

grundprincip, punkt 3, säger att man, oavsett vad man vet, inte får uttala sig så som Strålskyddsinstitutet gör i citatet.

Motsättningen måste redas ut innan bygglov lämnas

De officiella beskederna om mobiltelefonins oskadlighet stämmer alltså inte. I detta läge är det en orimlig uppgift för rättsinstanserna att ta ställning till ansökningar om bygglov med koppling till basstationer för mobiltelefoni.

Inga bygglov kan beviljas förrän en oberoende utredning klarlagt kunskapsläget.

2. Inget bygglov utan ett yttrande från miljönämnden, baserat på ett klarläggande av kunskapsläget

En kommun som beviljar bygglov som har att göra med basstationer för mobiltelefoni tar på sig uppgiften att reda ut motsättningen mellan å ena sidan de officiella beskederna från Strålskyddsinstitutet m fl och å andra sidan de drabbades erfarenheter, vetenskapliga indikationer om hälsoeffekter och vedertagna vetenskapliga principer.

Byggnadsnämnden har inte kompetens att självständigt bedöma hälsoeffekterna av strålningen. Dessa är primärt en miljöbalksfråga. Miljönämnden tillämpar miljöbalken i sina bedömningar. Därför krävs innan beslut fattas i ett bygglovärende ett utlåtande från miljönämnden, där hälsoaspekterna har beaktats.

Miljönämnderna saknar, möjligen med något undantag, egen kompetens för att reda ut denna motsättning. De måste då för sin bedömning konsultera ett antal experter representerande de olika uppfattningarna om hälsoeffekter av mobiltelefoni, och bilda sig en uppfattning om vilka experter man kan lita på.

Föga förvånande har några kommuner uttryckt att de inte kan ta på sig uppgiften att reda ut motsättningen mellan å ena sidan de officiella beskederna från Strålskyddsinstitutet m fl och å andra sidan de drabbades erfarenheter, vetenskapliga indikationer om hälsoeffekter och vedertagna vetenskapliga principer. De har då inte underlag för att bevilja bygglov.

3. Inga bygglov förrän åtgärder vidtas för att kraftigt minska allmänhetens exponering

Enligt många personers erfarenheter räcker det med någon enstaka nanowatt per kvadratmeter för att de mest känsliga ska få hälsoeffekter. Dessa erfarenheter har inte utvärderats på ett sådant sätt att de kan avfärdas.

Enligt 2 kap 1 § miljöbalken ligger bevisbördan hos dem som hävdar att det inte finns något orsakssamband mellan strålningen och försämringarna av hälsan.

Hundratals meter från en byggnad med flera sändare kan exponeringen i marknivån vara i storleksordningen 3 000 nanowatt per kvadratmeter. Detta måste ge stora problem för dem som blir sjuka av mycket svagare exponering. Dessutom ligger det nära till hands att förmoda att en så kraftig exponering är en folkhälsofara. Det finns inget underlag för att avfärda en sådan förmodan.

I detta läge kan allmänhetens exponering för strålning från mobiltelefoni inte ytterligare ökas genom tillkomsten av nya sändare. Tvärtom måste åtgärder vidtas för att kraftigt minska exponeringen innan nya sändare tillkommer. Nya sändare måste utformas så att exponeringen från dem begränsas.

Exponeringen kan begränsas genom

- antenner med god riktverkan
- minskning av sändarnas uteffekt

Det handlar inte om att minska den maximala exponeringen med exempelvis 10 %. Det kanske bland annat handlar om att exponeringen ingenstans ska överstiga 30 nanowatt per kvadratmeter.

Enligt 2 kap 3 § miljöbalken ska verksamhetsutövaren använda bästa möjliga teknik. Han ska även vidta försiktighetsmått så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa krav gäller även befintliga basstationer.

Enligt 3 kap 2 § plan- och bygglagen ska byggnader, master etc placeras och utformas så att

deras avsedda användning inte medför fara eller betydande olägenheter för omgivningen. Denna föreskrift måste vara uppfylld för att bygglov ska beviljas, oavsett om området omfattas av detaljplan. Att bevilja bygglov för fler basstationer där exponeringen redan är för hög, strider mot denna paragraf.

4. Inga bygglov förrän det finns kommunala riktlinjer

Enligt många personers erfarenheter räcker det med någon enstaka nanowatt per kvadratmeter för att de mest känsliga ska få hälsoeffekter. Men operatörerna har förbundit sig att vid 99,98 % av allt permanentboende ge en minimiexponering av två nanowatt per kvadratmeter. Det behövs alltså elektromagnetiska frizoner, där de känsligastes behov av någonstans att ta vägen sätts före kravet på täckning för mobiltelefoni.

Det krävs även en reduktion av den mycket kraftiga exponeringen, upp till 3 000 nanowatt per kvadratmeter, och på sina håll ändå mer, inom stora områden. Operatörerna behöver spelregler, så att de kan förutse byggnadsnämndernas bedömningar. Därför behövs kommunala riktlinjer som reglerar:

1. hur den inom stora områden alldeles för höga exponeringen ska minskas.
2. vilka områden som ska utgöra elektromagnetiska frizoner, där exponeringen är tillräckligt svag för de mest känsliga.

Behovet av kommunala riktlinjer antyds i regeringens beslut den 10 januari 2002 beträffande ett bygglovärende i Uddevalla kommun.

Enligt 3 kap 2 § plan- och bygglagen ska byggnader, master etc placeras och utformas så att deras avsedda användning inte medför fara eller betydande olägenheter för omgivningen. Denna föreskrift måste vara uppfylld för att bygglov ska beviljas, oavsett om området omfattas av detaljplan. Innan kommunala riktlinjer föreligger kan man inte säga att denna föreskrift är uppfylld.

5. Inga bygglov förrän det föreligger en helhetsbild av hur utbyggnaden ska ske

3 G kännetecknas av att sändarna bildar ett nät som ska täcka bebyggelsen. Om en sändare omlokaliseras, så kanske flera näraliggande sändare behöver omlokaliseras. Om flera sändare omlokaliseras, så kanske hela kartan behöver ritas om. Det är då inte acceptabelt att lokaliseringen blir låst av några bygglov innan helhetsbilden är klar.

6. Alla ansökningar om bygglov avseende basstationer ska ta hänsyn till hälsoeffekterna

Myndigheternas besked måste inte följas

Varken byggnadsnämnden eller någon annan rättsinstans måste följa en statlig myndighets besked om kunskapsläget. Tvärtom är rättsinstansernas uppgift att väga olika aktörers besked mot varandra. Rättsinstanserna ska alltså inte följa Strålskyddsinstitutets felaktiga besked att strålningen inte kan ge hälsoeffekter.

Rättspraxis ska respekteras

Rättsinstanserna ska ta skäligen hänsyn till rättspraxis.

Tidigare godtog regeringen Strålskyddsinstitutets felaktiga försäkran att basstationer för mobiltelefoni inte innebär någon risk ur strålskyddssynpunkt. En sådan felaktig rättspraxis bör rättsinstanserna inte känna sig bundna av.

Regeringens beslut den 10 januari 2002 beträffande ett bygglovärende i Uddevalla kommun kan inte rimligtvis tolkas på annat sätt än att rättsinstanserna ska ta hänsyn till risken för hälsoeffekter av strålningen. Det finns alltså rättspraxis som stöder uppfattningen att rättsinstanserna inte behöver bry sig om Strålskyddsinstitutets felaktiga besked.

Somliga säger att man inte ska bry sig om det här beslutet, eftersom det inte är slutgiltigt. Men det viktiga är att regeringen har intagit en ny ståndpunkt. Det finns ingen anledning att alla drabbade ska behöva vänta på att det här ärendet blir slutligt avgjort innan regeringens uppfattning avspeglas i andra avgöranden av andra instanser.

Det finns inga gränsvärden för biologiska effekter av mikrovågor

Ibland avslås överklaganden med motiveringen att strålningsstyrkan är långt under EUs rekommenderade gränsvärden.

Men gränsvärdena tar bara hänsyn till fysiska effekter, när strålningsenergin omvandlas till värmeenergi.

Strålningen från basstationerna ger upphov till biologiska hälsoeffekter, vilket innebär att strålningen i sig stör cellens normala funktion. I varje fall är det mycket som tyder på detta. För sådana effekter finns det inga gränsvärden.

De gränsvärden som bara tar hänsyn till fysiska effekter är irrelevanta, och kan inte åberopas som stöd för att basstationerna inte kan ge hälsoeffekter.

8. Alla ansökningar om bygglov avseende basstationer angår alla elöverkänsliga

Alla basstationer påverkar alla elöverkänsliga. De ska kunna skaffa en bostad, besöka butiker, myndigheter etc, färdas på vägarna, röra sig i parker, på motionsslingor etc.

Elöverkänsliga har rätt att överklaga bygglov som har att göra med basstationer för mobiltelefoni

Ibland avslås överklaganden med motiveringen att bygglovet enligt praxis bara angår dem som bor alldeles intill, dem som kan se masten etc.

Men av 22 § förvaltningslagen framgår att den som beslutet angår har rätt att överklaga. Självklart angår beslutet den som kan få hälsoeffekter av strålningen. Praxis som bygger på skydd utsikt, risk för ras etc, kan inte åberopas för inskränkningar i lagens klara besked att den som beslutet angår har rätt att överklaga.

Alla ansökningar om bygglov avseende basstationer ska annonseras i ortspressen

Eftersom ansökningar om bygglov avseende basstationer angår alla elöverkänsliga, i varje fall alla som kan drabbas av strålningen på ett eller annat sätt, är det nödvändigt att alla ansökningar om bygglov avseende basstationer annonseras tydligt i ortspressen, så att alla som ansökningarna angår får möjlighet att se informationen.